

stva teh kronovin po ljudskem štetju leta 1910. Tedaj je imela Kranjska 525.995 prebivalcev, Štajerska 1.444.157, Koroška 396.200 in Primorsko 893.797 prebivalcev.

Na 1000 prebivalcev je prišlo leta 1913. torej

	Kranjska	Štaj.	Kor.	Prim.
članov zadrug	138	97	58	38
vlog v kronah	195	102	74	42

DR. PETER ZENKL V LJUBLJANI

J O Ž E V O M B E R G A R

Skoraj bo preteklo leto dni, kar je obiskal Ljubljano in njene socialne delavce sedanji praški župan in eden največjih socialnih reformatorjev sodobne Evrope, dr. Peter Zenkl. Prišel je na povabilo ljubljanskega mestnega župana dr. Jura Adlešiča, da bi prikazal, kako mesto Praga rešuje svoja mestna socialna vprašanja in tako dal tudi Ljubljani spodbudo in nasvete iz svojih bogatih izkušenj, ki si jih je pridobil v svojem dolgoletnem in plodovitem socialnem delu.

Dr. Peter Zenkl je bil rojen l. 1884. v Taboru na Češkem. Po dovršenih študijah na filozofski fakulteti je postal profesor na trgovski akademiji v Pragi, poučeval pa je tudi na trgovskem oddelku tehniške visoke šole. V samostojni češkoslovaški državi je bil pozvan v ministrstvo socialnega skrbstva in ko je bilo uvedeno obvezno delavsko socialno zavarovanje, je bil določen za predsednika Osrednjega socialnega zavarovanja. V javnem življenju je nastopal že od leta 1911., ko je postal član mestnega sveta v Karlinu. V tej funkciji je vztrajal do leta 1919., ko je postal župan mesta Karlina. Od leta 1921. dalje do letošnjega leta je bil ves čas član mestnega sveta v Pragi in predsednik kluba najmočnejše stranke, letos pa je postal župan mesta Prage.

Kot član mestnega sveta in predsednik Osrednjega socialnega zavarovanja je deloval v najrazličnejših socialnih ustanovah, katerih član ali predsednik je bil. Največje njegovo delo pa je bila zasnova tako zvanih »Masarykovih domov«, kjer so združeni različni socialni zavodi od otroških zavetišč pa do ubožnic oz. hiralnic. Njegovo delo so tudi mnoge številne publikacije, knjižice in brošure, v katerih razpravlja o raznih panogah socialnega skrbstva ter iz svoje bogate izkušnje daje dragocene nasvete.

Zato je bil njegov obisk v Ljubljani sredi januarja letošnjega leta važnega pomena. V Ljubljani je priredil dvoje javnih predavanj v veliki unionski dvorani. Občinstvo je obakrat napolnilo dvorano do zadnjega kotička in verno sledilo predavatelju, ki je v krasnem srbohrvatskem jeziku pojasnjeval ob filmskem platnu razvoj praške mestne socialne politike in njeno največje delo, ustanovo že omenjenih »Masa-

Organizacija zadružništva je bila torej najmočnejša na Kranjskem in so bile vloge z ozirom na 1 prebivalca skoro še enkrat višje kot na Štajerskem, da ne govorimo o drugih kronovinah. To je bil znak, da so slovenski ljudje pravilno razumeli pomen zadružništva in da so predvsem zadružništvu zaupali svoje prihranke. V takih razmerah je prišla k Slovencem svetovna vojna.

rykovih domov«. Posebej pa je še vodil sestanek z zastopniki ljubljanskih dobroteljskih in socialnih ustanov v magistratni sejni dvorani. Za ljubljanske socialne delavce je bil ta sestanek velikega pomena. Tu se je dr. Zenkl dotaknil mnogih vprašanj, ki zaradi svoje aktualnosti še posebej zanimajo naše socialne delavce.

Med drugim je postavil vprašanje, ali naj vodi socialno politiko zasebna iniciativa ali javni organi. Prišel je do zaključka, da bo sodelovanje zasebnih socialnih delavcev vedno potrebno, tudi ko bo človeška družba dosegla mnogo popolnejši razvoj. Zarisal je meje dela javnih in zasebnih činiteljev na socialnem polju. Čehi so že pod Avstrijo mogli računati le na samopomoč, kajti država za socialne namene ni dajala denarja. S prostovoljnimi prispevki so čehi pred prevratom naredili izredno mnogo: sezidali so slovito Narodno gledališče v Pragi, številne socialne ustanove, knjižnice, šole itd. Po prevratu je nastopila reakcija. Novi, prej požrtvovalni delavci, so se začeli sklicevati na to, da je zdaj, ko je narod dobil svojo državo, dolžnost države, prevzeti socialne naloge. Prišlo je do nesoglasij, ki pa so bila sčasoma odpravljena. Socialno delo je zadeva skupnosti in posameznikov. Toda dandanes ne morejo prevzeti nase vseh socialnih nalog države, samouprave in občine, kakor bi tudi zasebni činitelji ne mogli odpravljati sami vsega dela in je zato potrebno sodelovanje obeh činiteljev. Predvsem mora odločati interes skupnosti in človeka ter se mora temu podrežati vse drugo. Prostovoljno socialno delo je pionirstvo, kakor kaže razvoj socialnega skrbstva na češkoslovaškem, ko pa začne javna uprava prevzemati socialne naloge nase, zasebni socialni delavci ne smejo prekrizati rok. Niso dovolj samo zelene pisarniške mize, predpisi, instrukcije in zakoni, pa tudi ne samo denar. Potreben je še *socialni čut*, kakor je potrebna zavest, da *socialne naloge spadajo med najvažnejše, kar zahteva naš čas*. Socialno skrbstvo mora predvsem preprečevati socialno zlo, mora biti individualno in ne šablonsko, zato pa je *potrebno sodelovanje čim širših plasti ljudstva*. Mnoge socialne naloge izpolnjuje praška občina s svojimi strokovnjaki, ki so absolvirali posebno šolo za so-

Dr. Peter Zenkl na obisku v Ljubljani v družbi predstavnikov mestne občine. Od leve na desno: tajnik Graselli, podžupan dr. Vladimír Ravnihar, dr. Peter Zenkl, češkoslov. konzul ing. Miřovský, tisk referent Jože Vombergar, načelnik soc. urada H. Svetel

cialno politiko, n. pr. dajanje nasvetov v socialnem posvetovalnem organu, vodstvo nekaterih zavodov itd. Pri nekaterih drugih svojih nalogah je občina v zvezi z zaupniki, izvoljenimi po ljudstvu, n. pr. pri odobravanju podpor nepreskrbljenim otrokom, upravljanju igrišč, nadzorstvu otroških kuhinj itd. Občina sodeluje tudi z nekaterimi poloficielnimi organizacijami, ki so namenjene zaščiti mladine. Te organizacije delujejo tudi povsem samostojno, toda občina jih podpira, zato se pa morajo ravnati po njenih navodilih, n. pr. pri razdeljevanju oblek revnim otrokom, pri pošiljanju otrok na počitnice itd. Zopet v drugih primerih prepušča občina nekatere naloge zasebnim ustanovam, toda sama prevzema stroške za to, n. pr. upravljanje vajeniškega doma, nočnega zavetišča itd. Za reševanje nekaterih konkretnih problemov sestavlja občina po svojih in drugih zastopnikih posebne odbore in za nje delno krije stroške. Tako je bila organizirana bolniška služba v revnih družinah. Občina podpira na razne načine delovanje mnogih društev, socialnih in socialno zdravstvenih akcij ter ustanov, pridržuje pa si pravico do nadzorstva nad njihovim delom. S to svojo vsestransko podporo občina v resnici vodi vso socialno politiko ter daje smernice za sodelovanje zasebne iniciative za javno upravo. Potrebno je sodelovanje socialnih in socialno-zdravstvenih organizacij. Če so dobrodelna društva razcepljena, nastajajo navadno pri njihovem delu razna trenja, dočim socialno delovanje zahteva popolno neodvisnost, da lahko služi svojemu pravemu namenu. Zato je v *interesu socialnega skrbstva, da se društva združijo*, da se tako doseže bolj ekonomično in smotrno delo. Treba je stremeti za tem, da pride med zasebnimi in javnimi činitelji socialne politike do čim ožjega in smotrnega sodelovanja. V Č. S. R. stavijo za pogoj organizacijam, ki hočejo prejeti od države in občine podporo, obvezno sodelovanje in prisilno združitev. Po tem načelu je prišlo v Č. S. R. tudi do tako zvane Zveze socialnih in socialno-zdravstvenih organizacij, ki ji je v začetku predsedovala Alice Masarykova, pozneje pa je tudi ta funkcija prešla na dr. Zenkla.

Važno je bilo tudi dr. Zenklovo poročilo o delavskem skrbstvu mesta Prage, zlasti kar se tiče pobiranja brezposelnosti. Podpora se ne daje v denarju, temveč v obliki dela. Enako socialno politiko je namreč započela tudi mestna občina ljubljanska, ki je prav tako ukinila poprejšnji način podpore v denarju in je uvedla podporo v delu. V ta namen je že lansko leto izvedla večja javna dela in jih namerava tudi v tekočem proračunskem letu. Dr. Zenkl je izrazil svoje zadovoljstvo, da se socialna politika mesta Prage in Ljubljane krije v teh osnovnih smernicah. »Ljubljana v malem, kar Praga v velikem, a Praga je pač milijonsko mesto. Volja in hotenje pa je isto in zato vredno priznanja.«

Pri socialnem skrbstvu je potrebno v prvi vrsti pravo socialno čustvovanje in človečanska zavest. Pri dobroti ni važna samo vsota, še važnejše je čustvovanje in mišljenje. Če prodre med široke sloje zavest občestva, zavest, da smo vsi ljudje in da vsak človek potrebuje na zemlji tudi košček sreče, potem bodo tudi vse socialne akcije same po sebi lahko uspevale. Družba ima v rokah svojo usodo, svojo bodočnost. Treba je, da pravočasno spoznamo, kje in v čem je naša bolezen, da jo lahko pravočasno ozdravimo. Bolezen, ki razjeda današnjo družbo, je nesocialno čustvovanje, egoizem, pohlep po denarju in skrajna brezobzirnost do sočloveka. V takih razmerah trpijo množice, postajajo zagrenjene, v njih se pojavlja odpor. Zato je treba pravočasno odpreti ventil, ker le na ta način se preprečujejo ekstremi. Kjer se socialno skrbstvo pravilno razvija, tam ni vzroka za kake ekstreme. Vse stranke, vsa društva morajo sodelovati za skupne socialne cilje. Socialno delo pa je tudi najplemenitejše delo človeka. Je tudi delo za domovino, kajti če bo družba skrbela za zdravje svojega naraščaja, si bo zagotovila tudi boljšo bodočnost za državo in za družbo.

Med svojim bivanjem v Ljubljani si je dr. Zenkl ogledal ljubljanske socialne ustanove, tako banovinski otroški dom v Streliški ulici in mestno ubožnico v Japljevi ulici, Okrožni urad za zavarovanje delavcev, Vajeniški dom, Delavski dom ter še nekatere zdrav-

Park med zavodi za otroke in zavodi za dorošle v Masarykovih domovih v Pragi

stvene zavode in ustanove. O vseh teh ustanovah in zavodih se je dr. Zenkl pohvalno izrazil. »Majhni so, toda dokazujejo, da Slovenci razumete, v kakšni smeri naj gre moderni razvoj socialnega skrbstva.« Poudarjal je le eno napako, *preveliko razdeljenost*. Ljubljana ima mnogo društev in ustanov, katerih namen je, gojiti socialno skrbstvo, vendar bi bilo za skupno reševanje vseh socialnih vprašanj koristnejše, če bi se to delo združilo na enotno in skupno delo.

Ljubljana se s hvaležnostjo spominja velikega socialnega delavca dr. Zenkla in je ohranila njegova predavanja v najlepšem spominu. Predavanja je spremljal s posebnim filmom, ki je bil posnet pod

njegovim vodstvom in ki je izvrstno filmsko delo. Posebej je treba še omeniti, da je pred svojim odhodom iz Ljubljane poklonil večjo vsoto za ljubljanske mestne reveže. Vse njegovo življenje je posvečeno v prvi vrsti lajšanju bede in trpljenja ubožnih. Zasluge, ki jih ima dr. Zenkl pri reformi socialnega skrbstva mesta Prage in vse češkoslovaške države, so gotovo neprecenljive in ga zato lahko štejejo med največje sinove njegove domovine. Njegove zasluge pa se ne omejujejo samo na njegovo domovino, temveč na ves sodobni kulturni svet, ki sledi njegovim zgledom in so že marsikod izvedene reforme, katerim je on dal praktično podlago in življenje.

MLADINSKE POČITNIŠKE KOLONIJE MESTNE OBČINE LJUBLJANSKE

V O J K O J A G O D I C

(Konec.)

Če upoštevamo dejstvo, da so vzgojne metode po šolah različne, in to na osnovnih med seboj, kakor tudi na meščanskih in srednjih, ter da so otroci iz teh šol prišli v eno samo počitniško kolonijo, moramo upoštevati pri sestavljanju vzgojnega programa počitniških kolonij tudi to. Predpostavljamo, da nam vzgojne metode in uspehi niso znani, najti pa je vendarle treba način, kako bi se vsa ta pestrost upoštevala, odnosno napravila koristna vzgojnim nalogam počitniške kolonije. Možnost rešitve tega vprašanja je lahko različna. Pravo rešitev nam da lahko samo taka organizacija, ki bo predvsem upoštevala IV. točko omenjenih nalog in dosledno izvajala V. Predpogoj pa je spredaj omenjena grupacija.

Omeniti pa moram tudi to, da predstavlja za kolonijo onih 6 otrok iz »Pomožne šole« posebno vprašanje. Najteže jih je vključiti v krog drugih normalnih otrok. Toda zapostavljanja absolutno ne smejo biti deležni, nasprotno v vsakem oziru se jim mora posvečati največ pozornosti.

Na jasnem si je treba biti tudi glede inteligenčne stopnje otrok. S testi ali katerim koli drugim načinom jo je nemogoče pred kolonijo ugotoviti. En način, ki nam vsaj deloma pomaga do tega, je tabela, kjer je razvidno, katere razrede in šole obiskujejo odnosno so obiskovali:

ŠOLA	R a z r e d							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Ljudska . . .	6	18	21	21	6	1	—	—
Pomožna . .	1	3	—	—	1	1	—	—
Meščanska . .	7	7	3	3	—	—	—	—
Srednja . . .	3	2	1	—	—	—	—	—

Če primerjamo to razpredelnico s starostjo, pridemo do zelo zanimivega zaključka: da je starostna doba za inteligenco vseh otrok pod povprečnostjo, to se pravi, da je višja, kot pa je normalna starostna doba otrok za ta napredek pri enakem številu.

Še eno ugotovitev je treba navesti, ki je pri sestavljanju vzgojnega programa nujno potrebna. To je ugotovitev, koliko otrok je iz okrnjenih družin, odnosno sirot. To nam pokažejo sledeče številke:

Brez očeta	20
„ matere	2
„ obeh (sirot)	7
Skupaj	29

V koloniji je bilo torej 29 otrok, ki morda nikdar niso vedeli, kaj je oče in kaj je mati, kaj sploh starši. Tam lahko in tudi mora počitniška kolonija nuditi več kot pa samo enomesečno preskrbo s hrano, streho in nadzorstvom. Ti otroci bi morali biti nujno deležni v koloniji posebne vzgoje. Res da jo je težko nuditi, ker niso v koloniji sami. Zato pa bi bilo najbolje, da bi se za otroke iz takih okrnjenih družin, odnosno za sirote naredila posebna kolonija. Iz slike 11 je razvidno, da je bilo letos sprejetih v kolonije takih otrok 79. To število bi povsem zadostovalo za eno kolonijo, t. j. kolonijo otrok, ki so brez očeta, matere ali obeh.

Iz vseh teh ugotovitev je razvidno, da je pri organizaciji počitniške kolonije nujno potrebno polagati veliko važnost na vzgojni program, da pa je ta program nemogoče sestaviti tako, da bi odgovarjal dejanskemu položaju, če se prej ne napravi potrebna analiza v kolonijo sprejetih otrok.

Oglejmo si sedaj socialno plat kolonije, odnosno socialno analizo udeležencev.

Predvsem je važno vedeti poklic staršev in pa premoženjsko stanje. Kako je s poklicem staršev otrok, sprejetih v kolonijo, nam kažejo sledeče številke: